

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам намозларининг кайфияти (10-дарс)

05:00 / 09.01.2017 2835

10-дарс

14-Матн:

Белларини текис тутган ҳолда, бошларини кўтариб ҳам, тушуриб ҳам юбормас эдилар

14-Матннинг далиллари:

أَنَّ تَدَحُّ دَدَسُمُ أَنْ تَدَحَّ وَ حَدَلَّ حَمُّ نَبِيٍّ كَأَنَّ ضَلَّ مِصَاعٍ وَ بَأَنَّ تَدَحَّ لَبَّ نَحْنُ نَبِيٍّ دَمَّحًا أَنْ تَدَحَّ- ١
دَمَّحُ مِ يَنْ رَبِّ حَ أ - رَفَعَجَ نَبَا يَنْ عَيْ - دِي مَحَلُّ دَبَّعَ أَنْ رَبِّ حَ أ - لَاقَ دَمَّحًا أَ شِي دَحَّ أَدَّو - يَ يَحِّي
لَلَّ لُ لُ وَسَرَّ بَ أَحْ صَ أ ن مَرَّةً رَشَعَ يَ فِ ي دَعَا لَ لَ دِي مَحَّ أَبُ أَ تَعَمَّ سَ لَاقَ إِطَاعَ نَبِيٍّ وَ زَمَّعَ نَبِيٍّ
لُ وَسَرَّةً لَ صَبِّ مُمُ كُمُ لَعَا أَنْ لُ دِي مَحَّ وَ بَأَنَّ لَاقَ دَدَاتِقَ وَ بَأَنَّ مُمُ هَمَّ - مِ لَسُو هِيَ لَ L
هِيَ فِ وَ هَلْ وَ طَبَّ ثِي دَحَلَّ رَكَذُو... مِ لَسُو هِيَ لَ لَ لَ لَ لَ لَ لَ لَ لَ L

يَلَعَّ هِيَ تَحَارُّ غَضَّيَّ وَ عَكَّرِيٍّ مُثَّ هِيَ بِي كُنَّ مِ أَمَّ هَبَّ يَذَّخِّي يَتَحَّ هِيَ دَيَّ غَفَّرِيٍّ فِ رَبِّ كُنِّي
عَمَّ سَ « لُ وُقِّيٍّ فِ هَسَّ أَرُّ غَفَّرِيٍّ مُثَّ عُنُقِيٍّ أَلَّ وَ هَسَّ أَرُّ بَصِّيٍّ أَلَّ فِ لَدَتَّ عَيٍّْ مُثَّ هِيَ تَبَّ كُنِّي
« لُ وُقِّيٍّ مُثَّ أَلَّ دَتَّ عَمَّ هِيَ بِي كُنَّ مِ أَمَّ هَبَّ يَذَّخِّي يَتَحَّ هِيَ دَيَّ غَفَّرِيٍّ مُثَّ . « هَدَمَّ حُ نَمَّ لُ هَلَّ لَ L
هِيَ خَ فِ وَ هِيَ بِنَّ جُ نَّ عَ هِيَ دَيَّ يَفَّاجِّيٍّ فِ ضَرَّ أَلَّ يَلَّ يَ وَ هِيَ مُثَّ . « رَبُّ كُنِّي هَلَّ L

-مِ لَسُو هِيَ لَ لَ لَ لَ لَ لَ لَ L - يَلَّ صُ يَّ نَ أَ كَ أَدَّكَ هَ تَقَدَّصَ أُولَاقَ .

1. Муҳаммад ибн Амр ибн Атодан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўнта саҳобалари орасида Абу Ҳумайд Соъдий розияллоҳу анҳудан эшитдим. Абу Қатода ҳам улардан бири эди. Абу Ҳумайд: “Мен сизларга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг намозларини таълим бераман”, деб узун ҳадисни зикр қилди. Унда жумладан қуйидагиларни айтди:

“Сўнг такбир айтиб, икки қўлларини кўкраклари баробаригача кўтардилар. Кейин рукуъ қилдилар ва икки қўлларини тиззаларига қўйдилар. Сўнг (белларини) тўғри тутиб, бошларини тушуриб ҳам, кўтариб ҳам юбормадилар. Кейин бошларини кўтариб: **“Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ”**, дедилар. Сўнгра ростланган ҳолда икки қўлларини кўкраклари баробаригача кўтардилар. Кейин: **“Аллоҳу Акбар”**, дедилар. Сўнгра (сажда учун) ерга йиқилдилар. (Саждада) икки қўллари билан биқинлари

орасини очардилар”. Ривоятининг охирида шундай деди: “Улар (яъни саҳобалар): “Тўғри айтдинг, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳудди шундай намоз ўқир эдилар”, дейишди”. Абу Довуд ривоят қилган ва ҳадис борасида ҳеч нарса демаган. Имом Нававий: “Ҳадис Муслим шартига кўрадир”, деган.

Ушбу ҳадис икки қўлни кўтариш сажда учун бўлганига далолат қилади. Унда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон рукуъдан турсалар: “**Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ**”, деганларидан кейин икки қўлларини кўтаришлари ва сажда учун ерга йиқилишлари айтилмоқда. Бу сажда учун қўл кўтаришдир.

نُبْنَامُتُّعَ أَنْتَدَحَ ، شِيَرَحْلَانُ بِنُذِيَرِ أَنْتَدَحَ ، يَزَاوَهُ أَلَانُ دَعَمُ نُبْنُ رَفَعَجَ أَنْتَدَحَ-٢
هَلَلُ لُؤْسَرَرِ لَاقٍ : لَاقٍ رِلْفَعُ مِ نُبْ هَلَلُ دُبَعُ نَع ، نَسَحْلَلِ نَع ، فَوَعِ أَنْتَدَحَ ، مَثِي هَل
هَلَلُ لُؤْسَرَرِ آي : لَاقٍ ، هَتَالِ صُ قُرْسَي نَمَسَانُ لُ قُرْسَأ : مَلَسَوِ هَيَلَعُ هَلَلِ لُ لَاقٍ
لَحَبُ نَمَسَانُ لُ لُ حَبُ أَوْ ، أَدُوْجُ سَالَوْ ، أَعُوْكَرُ مِ تُيْ أَل : لَاقٍ ؟ هَتَالِ صُ قُرْسَي فَي كَو
مَالِ سَلَاب

2. Абдуллоҳ ибн Муғаффал розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “**Одамларнинг энг ўғриси намозидан ўғирлаганидир**”, дедилар. “Намозидан қандай ўғирлайди?”

дейилди. У зот: “**Рукуълари ва саждаларини тугал қилмайди.**

Одамларнинг энг баҳили саломга бахиллик қилган кишидир”,

дедилар”. Табароний учликларда ривоят қилган. Ҳадиснинг рижоллари

сиқалардир. (Мажмаъуз завоид 1/189). Ҳоким ҳам “Мустадрок”да (1/229)

Абу Қатодадан ва Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳумолардан ривоят қилган.

Санаднинг иккиси ҳам саҳиҳдир. Заҳабий ҳам шуни тақрир қилган.

إِذِو ، هَرَهَ ظَطَسَبَ غَكَرَ إِذِ - مَلَسُو هِيَلَعِ هَلَلِ لُ لَاقٍ - لَاقٍ أَرْبَلِ لُ نَع
هَلَلِ لُ L

“Насбур Роя”да (1/197) Баро розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Набий

соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон рукуъ қилсалар белларини текис

қилардилар ва қачон сажда қилсалар бармоқларини қиблага қаратар

эдилар”. Буни Абул Аббос Сирож ўзининг “Муснад”ида ривоят қилган.

“Дироя”, 50-саҳифа. Санади саҳиҳдир.

يَحِي نَبِي لَع نَبِي حِي نَع رَفَع ج نَبِي لِي عَامَسُ ا ن ر ب خ ا ن ج نَبِي لَع ا ن ت د ح - ٣
هَلَلِ لُ L
هَع م ن ح ن و : هَتَا فَر لَاقٍ ، ا م و ي د ج س م ل ا ي فُ س ل ا ج و ه ا م ن ي ب م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ل ا ي ل ص
ي ب ن ل ل ا ي ل ع م ل س ف ف ر ص ن ا م ث ، ه ت ا ل ص ف ح ا ف ، ي ل ص ف ، ي و د ب ل ل ا ك ل ج ر ه ا ج ا ذ

عَجْرَافَ، كَيْلَعُو: مَلَسُو هَلَلَا يَلَصُّ بِنَلَا لِقَافٍ مَلَسُو هَلَلَا يَلَصُّ
 كَيْلَعُو: لِقَافٍ، هَلَلَعَمَلَسَفَءَاجَ مَثٌ، يَلَصُّفَعَجْرَفَلَصُّتْ مَلَكْنِإِفَ يَلَصُّفَ
 يَتَأَيُّ كَلْدَلُّكٌ، أَثَالَتْ وَأُنَيْتَرَمَ (كَلْدَلَعَفَفَ)، لَصُّتْ مَلَكْنِإِفَ لَصُّفَعَجْرَافَ
 ، مَلَسُو هَلَلَا يَلَصُّ بِنَلَا يَلَصُّ مَلَسُو هَلَلَا يَلَصُّ بِنَلَا يَلَصُّ
 ، لَصُّتْ مَلَكْنِإِفَ لَصُّفَعَجْرَافَ، كَيْلَعُو: مَلَسُو هَلَلَا يَلَصُّ بِنَلَا لِقَافٍ
 رَخَّأَيِفُلْجِرَلَا لِقَافٍ، لَصُّيْ مَلُهُتَالَصُّفَخَّأَنَمَنَوَكَيِنَأَمَهَلَعَرُبَّكَوَسَانَلَا فَاخَفَ
 يَلِإِتْمُقٌ إِذَا لَجَّ: لِقَافٍ، ئِطْخُأَوُبَيصُأُرَشَبَ أَنَأَمَّنِإِفَ، يَنَمَلَعُو يَنَرَأَفَ: كَلْدَلْ
 الِإِوُ، أَرْقَافٌ نَأَرْقُكَعَمَنَأَكْنِإِفَ، مَقَافٌ دَّهَشَتَتْ مَثٌ، هَلَلَا كَرَمَأَمَكْأَضَوَتَفَ ةَالَصَلَا
 دَجَسَا مَثٌ، أَمَّئِاقٌ لَدَتْعَا مَثٌ، عَاكَارٌ نِئَمَطَافٌ عَكْرَا مَثٌ، هَلَلَعَوُ هَرَبَّكَو هَلَلَا دَمَحَافَ
 تَمَّتْ دَقَفَ كَلْدَلَعَفَفَ إِذَا فِ، مَقٌ مَثٌ، اسَلِإِجٌ نِئَمَطَافٌ سَلِجَا مَثٌ، إِدْجِاسٌ لَدَتْعَا فِ
 نَوَهَأُ إِذَهَنَأَكْ: لِقَافٍ، كَتَالَصُّنَمَ تَصَقَّتْ نَأَيَشُ هَنَمَ تَصَقَّتْ نَأِإِوُ، كَتَالَصُّ
 بَهَدَتْ مَلَوُ هَتَالَصُّنَمَ تَصَقَّتْ نَأَيَشُ كَلْدَلْ نَمَ صَقَّتْ نَأَمُ هَنَأُ لَوَأَلَا نَمَ مَهَلَعُ
 "هَلُّكُ"

3. Руфоъа ибн Рофеъ розияллоху анху Расулуллох соллаллоху алайхи васалламнинг бир куни масжидда ўтирганларини ривоят қилади: “Биз у зот билан бирга эдик. Тўсатдан бадавийга ўхшаган бир киши келиб намоз ўқиди ва намозини енгил қилди. Сўнг бурилиб, Набий соллаллоху алайхи васалламга салом берди. Шунда Набий соллаллоху алайхи васаллам: **“Сенга ҳам (Аллоҳнинг саломи), қайт намоз ўқи, сен намоз ўқимадинг”**, дедилар. У қайтиб, намоз ўқиди. Кейин келиб, у зотга салом берди. **“Сенга ҳам (Аллоҳнинг саломи), қайт намоз ўқи, сен намоз ўқимадинг”**, деб (мана шуни) икки ёки уч марта айтдилар. Ҳар сафар Набий соллаллоху алайхи васалламнинг олдиларига келиб салом берар, Набий соллаллоху алайхи васаллам эса: **“Сенга ҳам (Аллоҳнинг саломи), қайт намоз ўқи, сен намоз ўқимадинг”**, дердилар. Одамлар хавотирга тушишди. Ким намозини енгил қилса у намоз ўқимаган бўлиши уларга оғир келди. Ҳалиги киши бунинг охирида: “Менга кўрсатинг ва таълим беринг, мен дарҳақиқат бир башарман, тўғри ҳам қиламан, хато ҳам”, деди. Шунда у зот: **“Тўғри, қачон намозга турсанг, Аллоҳ буюрганидек таҳорат қил сўнг ташаҳҳуд айт. Кейин яна тур. Агар ўзингда Қуръон бўлса (уни қироат қил), бўлмаса, Аллоҳга ҳамд, такбир ва таҳлил айт. Сўнг рукуъ қил, рукуъ ҳолда хотиржам бўл. Кейин қиём ҳолда тик тур. Сўнг сажда қил, сажда ҳолида ростлан. Кейин ўтир, ўтирган ҳолда хотиржам бўл. Сўнгра тур. Қачон шуларни бажарсанг, намозинг тугал бўлибди. Агар бундан бирор нарсага нуқсон етказсанг, намозингга нуқсон етказибсан”**, дедилар. Бу уларга аввалгидан кўра енгилроқ бўлди. Чунки ким мана шулардан бир нарсага нуқсон етказса, намозига нуқсон етказган бўлади. Унинг ҳаммаси (зое) кетган бўлмайдиган”. Термизий ривоят қилган ва: “Руфоъанинг ҳадиси ҳасан ҳадисдир”, деган.

1/40.

Ушбу ҳадис рукнларда ростланиш ва хотиржам туришнинг вожиблигига далолат қилади. (Буни фикҳда “таъдилу аркон” дейилади). Намоз рукнларининг ҳар бирини мукаммал бажариш вожибдир. Агар рукнлардан бирор нарсани ездан чиқариб тарк қилса, унга саҳв саждаси вожиб бўлади. Агар қасддан тарк қилса ҳаромга яқин макруҳ бўлиб, ўша намозни кароҳиятсиз бўлиши учун қайтадан ўқиши лозим бўлади. Лекин бу билан намози бузилган дейилмайди.

→Ҳадиси шарифдаги Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг: **“Сен намоз ўқимадинг”**, деган сўзларини далил қилиб, баъзилар намоздаги рукнларда ростланиш ва хотиржам туришни фарз, рукнлари тўла бажарилмаган намоз йўқнинг ҳукмидадир. Йўқ эса ботилдир, дейишади.

Бунга қуйидагича жавоб берамиз:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Агар бундан бирор нарсага нуқсон етказсанг, намозингга нуқсон етказибсан”**, деган сўзлари билан нуқсонли намозни сифатладилар. Агар ботил бўлганида уни нуқсонли намоз деб номламасдилар. Шунингдек у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам намоз ўғрисининг намозини ҳам бузулган намоз эмас, балки нуқсонли намоздан деб санаганлар. Шундан маълум бўлишича, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ундан қайта ўқишни талаб қилганлари, намозининг бузулгани учун эмас, балки нуқсонсиз, кароҳиятсиз бўлиши учун эди. Саҳоба розияллоҳу анҳумлар ҳам шундай тушунишди. Демак у зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг: **“Сен намоз ўқимадинг”**, деган сўзларини хатосиз, мукаммал намоз ўқимадинг, деган маънога ҳамл қилиш лозим бўлади. Яъни унинг намози ажри ва савоби мукаммал бўлган намоз эмас, балки нуқсонли намоз бўлди...

15-Матн:

Ва уч марта “Субҳана Роббиял Азийм”, дердилар. Энг ками шунча бўларди.

15-Матннинг далиллари:

: لاق شمعالا نع هبعش انابنأ لاق دواد وبأ انثدح نال يغ نب دومحم انثدح-١
هنأ " : ةف يدح نع رفز نب ةلص نع " دروتسملا نع ثدحي ةديبع نب دعس تغمس
يبر ناحبس : هعوكري ف لوقي ناكف ، ملسو هيلع لال لصل يبنلا عم لصل
نسح ثيدح اذهو يسيع وبأ لاق ... لعالا يبر ناحبس - : هوجس يفو ، ميظعالا

1. Хўзайфа розияллоҳу анхўдан ривоят қилинади. У Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга намоз ўқиди. У зот рукуъларида: **“Субҳаана Роббиял Азийм”,** саждаларида эса: **“Субҳаана Роббиял Аълаа”,** дердилар...”. Бу ҳадисни Термизий ривоят қилган ва: “Ҳадис ҳасан саҳиҳдир”, деган.

أَنْ تَدَّحَ الْأَقْ - لَيْ عَامَسِ أَنْ بَيْسَ وَمَوَ وَبِأَعْفَانُنْ بَيْبِ الرَّالِ أَنْ تَدَّحَ - ۲
 نَنْبَعَةٌ بَقَوْعْ نَعْمَعَنْعَ - بِيَوِي أَنْ بَيْسَ وَمَوَ مَلَسَ وَبِأَلْأَقْ - بَيْسَ وَمَوَ نَعْمَعَنْعَ بَأَبْ رَأْبُ مَلَأَنْ بَأَبْ
 هَلْ لِي لَصَلِّ لَوْلَ الْأُؤْسَرِ الْأَقْ (مَيَطْعَلُ الْكَبْرِ مَسَابِحُ بَسَفِ) تَلَزَنَ أَمَلُ الْأَقْرِ مَأْع
 «لِأَقْ (لَيْغَلُ الْكَبْرِ مَسَابِحُ بَسَفِ) تَلَزَنَ أَمَلُ لَفٍ. مُمْكِعُ وُكْرِي فِ أَوْلِعْجَا» - مَلَسَ وَهِي لَع
 مُمْكِعُ دُؤُجْ سِ فِ أَوْلِعْجَا

2. Уқба ибн Омир (Жуханий) розияллоҳу анхўдан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга: **“Фасабихи бисми Роббикал Азийм”** (ояти) нозил бўлганида: **“Буни рукуъларингда айтинглар”,** дедилар. **“Саббиҳисма Роббикал Аълаа”,** нозил бўлганида эса: **“Буни саждаларингда айтинглар”,** дедилар”. Саид ибн Мансур, Аҳмад, Абу Довуд, Ибн Можа ва Ҳоким ривояти. Ҳоким буни саҳиҳ деган. Ибн Ҳиббон, Ибн Мордавайҳ ва Байҳақий ҳам ўзининг “Сунан”ида келтирган. (Шунингдек “Ад-Дуррул Мансур”да ҳам келган. 1/168)

→ Имом Муслим ривоят қилган икки ҳадис ҳақида:

دِيْعَسِ أَنْ تَدَّحَ : بِي دَبِّ غَلِ رَشْبُ بَنْبُ دُمْحُمُ أَنْ تَدَّحَ : بَيْبِ بَشِ بِي أَنْبِ رَكْبَ وَبِأَنْ تَدَّحَ - ۱
 هَتْأَبَنَ شَيْئًا عَنَّا رِيحُ شَلِّبِ نَبِّ هَلْ لِدَبِّعِ بَنْبِ فَرَطُمْ نَعْمَ، دَاتِقْ نَعْمَ، بَعْمُورِ بَيْبِ أَنْبِ
 حُؤْبُسُ " : هَدْؤُجْ سِ وَهَوْؤُكْرِي فِ لُؤُقِي نَكَ مَلَسَ وَهِي لَع هَلْ لِي لَصَلِّ لَوْلَ الْأُؤْسَرِ نَأْ
 حِوْرُلِ أَوْلِعْجَا لَمْ أَلْبَرْ سِ وُؤُقِ

Оиша розияллоҳу анҳо хабар берди: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам рукуъ ва саждаларида: **“Суббуҳун Қуддусун Роббул Малааикати вар Рух”,** дер эдилар”.

هُؤُؤُجْ سِ فِ لُؤُقِي نَكَ ، مَلَسَ وَهِي لَع هَلْ لِي لَصَلِّ بِي نَلَأَنْ ، رَيْرُهُ بَيْبِ نَعْمَ - ۲
 مَلَسُمْ هَجَحْ أُهُؤُؤُ وَهْتِي نَالِعْ ، رَحْ أَوْلُؤُؤُ ، هَلْ حِوْؤُؤُ دُؤُ ، هَلْ كُؤُ بِي نَذِي لِرْفِعْ مَلَلِ لِي

Абу Хўрайра розияллоҳу анхўдан ривоят қилинади: “Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам саждаларида: **“Аллооҳуммағлий замбий куллаҳу, диққаҳу ва жилаҳу ва аввалаҳу ва аахи роҳу ва алааниятаҳу ва сирроҳу”,** дер эдилар”.

Бу ҳадислардаги зикрларни нафл намозларда айтганлар. Агар фарз намозларда ҳам айтганлар дейилса, бу нодир ҳолларда бўлганига ҳамл қилинади.